

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності та спеціальної техніки ФПФПКП
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ОПЕРАТИВНИХ СПІВРОБІТНИКІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЗА СТАНДАРТАМИ ЄС-НАТО

У контексті прагнень України до європейського співтовариства, відзначимо, що у 2000 році країнами ЄС засновано Європейський поліцейський коледж [1]. На його базі, а також на базі *відомчих навчальних закладів поліції країн ЄС* проводять навчання *атестовані науковці-співробітники поліції навчальних закладів із підготовки працівників поліції країн ЄС* (у т.ч. Німеччини, Франції, Італії, Польщі, Чехії, Словенії, Угорщини, Румунії, Литви, Латвії, Естонії) для національних правоохоронців, зокрема за такими напрямками: «Відмивання коштів», «Торгівля людьми», «Розповсюдження наркотиків», «Міжнародна організована злочинність»; «Боротьба з тероризмом»; «Спеціальні методи правоохоронних органів» [2].

Так, у якості викладачів спеціальних (поліцейських) дисциплін у Вищій школі поліції Німеччини працюють діючі поліцейські з досвідом практичної роботи не менше 4 років, з якими укладається угода від 3 до 5 років, після чого вони можуть направлятися із підвищенням у посаді до відповідних підрозділів поліції [3].

Викладання спецдисциплін за таким напрямком як «Спеціальні методи правоохоронних органів», здійснюється *винятково атестованими співробітниками* поліцейських шкіл та академій, із залученням найбільш досвідчених практиків, у т.ч. із судової системи. Зокрема, за вказаним напрямком вивчаються такі спецкурси [4]:

1) «Робота з інформаторами: можливості використання країнами ЄС» (винятково для поліцейських та осіб, які навчаються за напрямком діяльності – кримінальна поліція);

2) «Оперативний аналіз розвідувальної інформації: концепція розвідки, збирання і оцінка розвідувальної інформації» (винятково для поліцейських та осіб, які навчаються за напрямком діяльності – кримінальна поліція);

3) «Міжнародне співробітництво у проведенні таємних (у т.ч. агентурних) спецоперацій/Undercover operations» (навчання винятково для поліцейських, які мають досвід проведення таких операцій);

4) «Захист свідків/Witness protection» (підвищення рівня знань та на-

буття практичного досвіду у сфері оперативного захисту свідків та потерпілих);

5) «Можливості використання соціальних медіа у правоохоронній сфері» (протидія кіберзлочинам, торгівлі людьми, сексуальному насильству, протидія використанню соціальних медіа у масових заворушеннях; бойовій радикалізації у соціальних медіа та ін.).

Зазначимо, що у навчальних закладах системи МВС України співробітники кафедр оперативно-розшукового спрямування здійснюють навчання у межах спеціальності 12.00.09 – *кримінальний процес та криміналістика*; *судова експертиза*; *оперативно-розшукова діяльність*. Відповідно, у підготовці кадрів, передусім для оперативних підрозділів кримінальної поліції та підготовки слідчих професорсько-викладацьким складом відповідних кафедр забезпечується викладання спецдисциплін, у межах яких вивчаються закономірності збирання, дослідження, оцінки і використання доказів; прийоми, методи та засоби виявлення, припинення, розслідування, судового розгляду та запобігання злочинам; оперативно-розшукова діяльність; організація роботи з негласним апаратом; використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві.

Згідно чинного законодавства:

1. п. 6) ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» – «...вищий військовий навчальний заклад (вищий навчальний заклад із специфічними умовами навчання) – вищий навчальний заклад державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) або начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України...»;

2. ч. 4 ст. 13 Закону України «Про національну поліцію»: «...у системі поліції можуть утворюватися науково-дослідні установи...».

3. Ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»: «...*формами наукової діяльності є: фундаментальні та прикладні наукові дослідження*»; тобто «прикладні наукові дослідження – наукова діяльність, спрямована на одержання нових знань, що можуть бути використані для практичних цілей».

З огляду на специфіку дисциплін, що викладаються на кафедрах оперативно-розшукового циклу, зокрема таких як «*Оперативно-розшукова діяльність ОВС*», «*Організація роботи з негласним апаратом*», «*Спеціальна техніка ОВС (Особлива частина)*», до функціональних обов'язків професорсько-викладацького складу, серед іншого, відносяться: 1) контроль, комплектування і розробка методичного забезпечення дисциплін кафедри; 2) розробка науково-методичних та науково-практичних рекомендацій на замовлення практичних підрозділів ОВС України (у складі науковців і практиків від підрозділів-замовників), впровадження їх у практичну діяльність (передусім оперативних та слідчих підрозділів), чим досягається вимога здійснення при-

кладних наукових досліджень; 3) організація та керування навчальною практикою та стажуванням курсантів на відповідних посадах у оперативних підрозділах поліції; 4) проходження обов'язкового стажування у практичних підрозділах на відповідних професійному рівню посадах із метою підвищення, удосконалення, набуття практичного досвіду роботи за напрямком педагогічної діяльності та викладання дисциплін оперативно-розшукового циклу.

Здійснення окреслених завдань кореспондується із вимогами та розробками Секретаріату ОБСЄ, зокрема Відділу протидії транснаціональним загрозам та Відділу стратегічних питань поліцейської діяльності, викладеними у доповіді «Реформа поліції у рамках реформи системи кримінального правосуддя» (Відень, 2013) [5], згідно яких:

- заходи структурної та організаційної реформи, спрямовані на покращення взаємодії та координації між різноманітними закладами системи кримінального правосуддя матимуть позитивний ефект лише у разі їх доповнення початковим та безперервним підвищенням кваліфікації та діяльністю у сфері професійного розвитку. У процесі професійного розвитку керівники, шляхом наставництва, заохочень, нагород та дисциплінарних заходів, можуть посилити та підтримати такі зміни серед своїх співробітників та забезпечити належну поведінку;

- у сфері навчання, експертам-практикам мають надаватись знання кримінально-процесуальних кодексів, що визначають та регулюють функції, обов'язки та відповідальність різноманітних закладів системи кримінального правосуддя, а також контекст, у якому функціонують інші заклади системи кримінального правосуддя. Це необхідно для того, щоб підвищити обізнаність про потреби всіх суб'єктів СКП, що працюють на межі дотику, з метою сприяння ефективному та дієвому процесу кримінального правосуддя;

- важливе значення має розвиток колективних навичок роботи на міжвідомчому рівні під час спільних навчальних заходів. Може розглядатись питання про стратегію призначення викладачів-поліцейських на короткий строк на посади «стажерів» чи «запрошених фахівців» до оперативних чи слідчих підрозділів (Виділено нами – Д.С.).

Отже, первинна професійна підготовка, підготовка у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, післядипломна освіта (спеціалізація, перепідготовка, підвищення кваліфікації, стажування) за фаховим спрямуванням (кримінальна поліція; органи досудового розслідування), із поглибленим вивченням спецдисциплін оперативно-розшукового циклу, має здійснюватися із урахуванням європейського досвіду та передбачати їх викладання діючими співробітниками поліції, які мають стаж роботи у практичних підрозділах за напрямком підготовки (оперативні та слідчі підрозділи правоохоронних органів), завдяки чому матимуть можливість здійснювати розробку та впровадження у практику наукових досліджень з актуальних проблем протидії злочинності на замовлення практиків та за їх активної участі, а також більш якісно викладати відповідні спецдисципліни.

Ми вважаємо, що така взаємодія і координація співпраці сприятиме налагодженню тісних професійних контактів із практиками, а також зумовлює обов'язкове підвищення кваліфікації викладацького складу означених кафедр у відповідності до вимог Закону України «Про національну поліцію» щонайменше 1 раз на 3 роки у підрозділах поліції на посадах, що відповідають їх фаховому рівню.

1. CEPOL / Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.cepol.europa.eu/who-we-are/european-police-college/about-us>

2. CEPOL: Common-curricula // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.cepol.europa.eu/education-training/trainers/common-curricula>

3. Мартыненко О. Профессиональное обучение полиции Германии (по материалам МВД Украины) / Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://khp.org/index.php?id=1399024677>

4. CEPOL : Residential activities // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.cepol.europa.eu/education-training/what-we-teach/residential-activities>

5. OSCE POLIS : Реформа полиции в рамках реформы системы уголовного правосудия // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://polis.osce.org/library/f/4070/3828/OSCE-AUT-SPM-4070-RU-3828.pdf>

Свінцицька О.П.

здобувач Міжрегіональної академії
управління персоналом

КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ РОЗСЛІДУВАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ З МЕТОЮ СЕКСУАЛЬНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ

Розбудова правової держави та розвиток демократичних засад суспільного життя передбачають визнання пріоритету загальнолюдських цінностей. Загальна декларація прав людини та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права проголошують, що кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. У ст. 3 Конституції України зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю. Свобода людини є найважливішим благом і необхідною умовою розвитку особи та суспільства в цілому, а її порушення – кримінально караним злочином. Особливо актуальною є вона сьогодні і для України, де торгівля людьми (особливо жінками з метою їх сексуальної експлуатації) набула значного поширення [1, с.112].

Збільшення масштабів такої злочинності становить реальну загрозу для безпеки держави й суспільства, адже вона посилює свої позиції з огляду на монополізацію багатьох видів протиправної діяльності, відсутність надійних механізмів протидії [2, с.193-194].